Референтна тачка: привреда

005.934:334.72
https://doi.org/10.18485/fb_nauke_vio.2020.ch5

Горан Мандић*

КОРПОРАТИВНА БЕЗБЕДНОСТ – ПОСЛОВНА ФУНКЦИЈА ПРАВНОГ ЛИЦА

Сажетак: Корпоративна безбедност представља својство правног лица, испољено као стање, процес и/или инструмент заштићености његових основних вредности (лица, имовине и пословања – објекти заштите) који се штите од свих извора, носиоца и облика угрожавања. Специфичност функционисања корпоративне безбедности је у чињеници да поред „општих" закона који директно и индиректно регулишу обављање њених послова, неопходно је да се сходно функцијама корпоративне безбедности примене и „специфични" закони који се односе на рад правног лица на основу његове делатности. Делокруг рада корпоративне безбедности намеће потребу за изналажење начина и метода, односно средстава помоћу којих ће корпотративна безбедност успешно остварити свој циљ. Остварење циља се реализује применом функција корпоративне безбедности.

Кључне речи: Корпоративна безбедност, пословна функција, законитост у раду; извори, носиоци и облици угрожавања; функције корпоративне безбедности

1. Појам корпоративне безбедности

Да бисмо се бавили корпоративном безбедношћу, неопходно је на првом месту одредити на шта се она односи, односно појмовно је одредити синтезом одредница *корпорација* и *безбедност*.

С обзиром на наше позитивно законодавство из области која регулише пословање правних лица, сам појам корпорације на овим просторима као такав не постоји, односно није правно регулисан.

Етимолошки посматрано, израз „корпорација" представља генерички, пореклом англоамерички појам којим се означавају све орга-

* Ванредни професор Факултета безбедности, предавач по позиву на Berlin School of Economics and Law. Реализује наставу на предметима мастер студија: „Управљање ризицима у корпорацији" и „Систем корпоративне безбедности". Уџбеници: *Корпоративна безбедност* (коаутор, 2020), *Системи обезбеђења и заштите* и др.

низације са признатом правном способношћу без обзира на то да ли спадају у јавни или приватни, профитни или непрофитни сектор, те се може рећи како је израз „правно лице" његов потпуни еквивалент у домаћој правној терминологији (Милошевић и Младеновић, 2017).

На простору Републике Србије, законску основу удруживања физичких лица у заједничку организацију ради остваривања неке добити представља Закон о привредним друштвима. У складу са овим законом, „привредно друштво" је правно лице које обавља делатност у циљу стицања добити (члан 2). Правне форме привредног друштва јесу: ортачко друштво, командитно друштво, друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво.

Посматрајући поменуте правне форме и анализом поменутог закона можемо доћи до закључка да се терминолошки појам корпорације нигде не појављује.

Ако повучемо паралелу између претходно одређеног појма корпорације и терминологије која се користи на територији Републике Србије, а можемо рећи и на простору Балкана, као и Закона о привредним друштвима, најближи појам корпорацији представља појам правног лица.

Под *појмом корпорације*, односно *правног лица* у даљем тексту подразумеваће се сва, првенствено привредна друштва, акционарска друштва, финансијске, здравствене и образовне институције; у најширем смислу, под *појмом корпорације* (односно правног лица) подразумевају се све огранизације које спадају у јавни или приватни, профитни или непрофитни сектор, а регистроване су у складу са позитивним законским прописима (Мандић и Станојевић, 2020: 19).

Ако посматрамо *појам безбедности*, можемо рећи да је исти досад био предмет многих теоријских анализа. Не улазећи у разматрање теорија и концепата који су га објашњавали јер то представља предмет изучавања других области, а и бављење тиме није нам примарни циљ, за даљу анализу користићемо пар дефиниција безбедности које су довољне да се методолошки и функционално уклопе са појмом корпорације и појасне у потпуности појам корпоративне безбедности.

Одређење појма безбедности можемо посматрати путем следеће дефиниције: „Безбедност је својство неког реалног друштвеног, природног или техничког субјекта (бића, творевине или ствари) испољено као успостављено, одржано и унапређено стање и/или вредност, а које се изражава кроз испуњености минимума одређених (безбедносних) стандарда својствених том субјекту, а што му омогућава реалну основу за опстанак, рад, раст и развој без обзира на носиоце, облике, време

и место угрожавања" (Стајић, 2011: 28). Осим наведеног, безбедност можемо посматрати као „стање заштићености од опасности, претњи, ризика и губитка" или као резултанту односа/биланса између стварне и потенцијалне угрожености референтних вредности и интереса и постојећих капацитета (људских, материјалних, организационих и функционалних) који их штите и бране (Станаревић, 2018: 282).

Ако узмемо у обзир претходно поменуте појмове корпорације, односно правног лица, можемо рећи да се ниједно појмовно одређење, тј. дефиниција безбедности не односи конкретно на правно лице. Сходно наведеном, без претензија тачно и прецизно дефинисаног појма безбедности можемо сублимирати и предложити одређење појма безбедности који би био у вези искључиво са правним лицем, односно корпорацијом.

Корпоративна безбедност се односи на својство правног лица, испољено као стање, процес и/или инструмент заштићености лица, имовине и пословања (објекти заштите) који се штите од свих извора, носиоца и облика угрожавања, а која се постиже људским, материјалним и организационим капацитетима тог лица.

Основни циљ корпоративне безбедности јесте економска безбедност пословања, путем заштите основних вредности правног лица (објекта заштите), што би за последицу требало да има унапређење и развој правног лица, безбедније и боље услове рада, бољи тржишни положај и повећање његовог профита.

Разјашњење дате дефиниције на највишем нивоу општости можемо постићи тако што ћемо анализирати поједине појмове дате у њој.

Својство правног лица јесте атрибут правног лица без којег правно лице не би могло да постоји.

Лица представљају све особе које долазе у непосредни контакт са правним лицем, односно запослене правног лица (руководиоци и непосредни извршиоци), клијенте правног лица (посетиоци, купци роба и корисници услуга), пословне партнере (добављачи, извођачи радова) и друга лица (случајни пролазници – особе које немају објективан разлог за контакт са правним лицем).

Имовину правног лица – корпорације представља све оно што је правно лице досадашњим радом и наступом на тржишту остварило: његов назив, заштитни знак, корпоративни имиџ, пословне податке и информације, основна средства рада, производе, резервне делове, репроматеријал, процес производње, интелектуалну својину, проналаске и иновације, и профит.

Пословање корпорације је свакодневни активни однос и процес рада усмерен на остваривање бољег и стабилнијег положаја правног лица на тржишту, и на увећање његове имовине.

Лица, имовина и пословање корпорације јесу *објекти* који се штите од свих извора, носиоца и облика угрожавања.

Извор угрожавања представљају сви негативни утицаји који угрожавају имовину, лица и пословање правног лица и самим тим смањују обим производње и пружања услуга. Могу бити друштвени, природни и техничко-технолошки извори угрожавања правног лица.

Носиоци угрожавања представљају непосредну конкретизацију извора угрожавања, односно лица и појаве које „врше – извршавају" радњу или процес угрожавања.

Облик угрожавања – под облицима угрожавања правног лица подразумевају се она дела (претње) која наносе штету правном лицу без обзира на извор, односно носиоца угрожавања.

Људски, материјални и организациони капацитети правног лица јесу сви ресурси којима располаже правно лице и путем којих остварује своје дефинисане оперативне и стратешке циљеве.

Вредности корпорације су лица са својим правима, њена имовина и друга имовина која јој је поверена, као и њено пословање. Уједно, вредности корпорације су објекти који се штите у правном лицу.

2. Законитост рада

У свакој области рада, односно организационој целини правног лица битан предуслов функционисања представља законитост у раду, односно ослањање на позитивна законска акта.

Специфичност функционисања корпоративне безбедности јесте у чињеници да је осим „општих" закона који директно и индиректно регулишу обављање њених послова, неопходно да се анализирају и сходно функцијама корпоративне безбедности примене и „специфични" закони који регулишу рад правног лица на основу његове делатности.

Најочитији пример примене ових закона јесте израда и примена у пракси система заштите података. Ако је делатност правног лица образовање, сем специфичних закона који се односе на основе система образовања и васпитања и који у једном свом делу дефинишу и начин на који се штите подаци, област заштите података регулишу и општи закони који директно усмеравају рад корпоративне безбедности (закони су дати у попису литературе).

3. Специфичности корпоративне безбедности у зависности од делатности

Корпоративна безбедност је неопходна да се прилагођава специфичним условима који могу негативно да делују на пословање правног лица. Негативни утицај се испољава углавном путем разних облика угрожавања. Индиректна веза између облика угрожавања и мера које треба да се предузму, без обзира на то да ли су проактивне или реактивне, и последица које могу да изазову облици угрожавања може се сагледати анализом делатности правног лица. Облици угрожавања правног лица зависе од његове уже и шире локације као и од његове делатности. Самим тим, да би одговорила захтевима који су постављени пред њу, приликом пројектовања проактивних и реактивних мера и поступака, корпоративна безбедност мора да узме у обзир све специфичности које се односе на делатности правног лица и да на тај начин адекватно умањи могућност настанка штетног догађаја, односно умањи и/или елиминише последице изазване остварењем штетног дела.

Као последица претходно наведених чињеница можемо рећи да у пракси постоје уско специјализоване корпоративне безбедности за одређене делатности правног лица: за пружање услуга или за обављање производње (без обзира на степен завршне обраде производа производње који се нуди тржишту). Ако говоримо о услугама, специфичности корпоративне безбедности можемо сагледати у: здравству, малопродајама, турзиму и хотелијерству, финансијским институцијама, цивилном ваздухопловству, телекомуникацијама као и обезбеђењу јавних скупова. Производња има своје специфичности остварења корпоративне безбедности у индустрији (без обзира на грану и врсту индустрије) и, можемо још рећи, у грађевинарству. Претходно наведену поделу треба схватити крајње условно и оставити могућност њене критичке анализе и допуне у зависности од специфичности делатности правног лица.

Ако је корпоративна безбедност објективно у могућности да путем активирања и реализације барем 70% функција оствари своје основне циљеве, онда можемо рећи да је применљива у датој области рада правног лица.

4. Извори, носиоци и облици угрожавања

Да бисмо нешто заштитили, неопходно је да знамо ШТА штитимо и од КОГА или ЧЕГА то штитимо. Најједноставније, ако штитимо правно лице, можемо рећи да ми заправо штитимо лица, имовину и пословање тог правног лица.

У савременом свету који не познаје просторне и временске границе, човечанство је достигло развој као никада до сада, пропраћен низом корисних и штетних појава и последица. Развој али и опасности које долазе са развојем нису заобишле ниједан сегмент друштва, а нарочито не свет понуде и потражње.

Да бисмо знали од кога и чега штитимо корпорацију, неопходно је да познајемо изворе, носиоце и облике угрожавања.

У односу на средину одакле потичу, разликујемо *друштвени*, *природни* и *техничко-технолошки извор угрожавања*.

Уколико посматрамо друштвени извор угрожавања правног лица, намеће се закључак да се он може остварити само када су његови носиоци лица, односно људи, и то чињењем или нечињењем. С обзиром на наведено, као и на постојање могућности проактивног и реактивног деловања, носиоце можемо поделити на унутрашње, спољашње и комбиноване.

Унутрашњи носилац угрожавања јесте запослени оног тренутка када, свесно или несвесно, својим чињењем или нечињењем нанесе штету правном лицу.

Под *спољашњим носиоцима угрожавања* подразумевају се лица која немају заснован радни однос по било ком основу са правним лицем, а која својим штетним деловањем наносе штету правном лицу. Осим физичког лица, спољашњи носилац угрожавања може бити и правно лице.

Управо због значајних информација којима запослени располажу а које се могу употребити за нарушавање безбедности, није редак случај међусобне сарадње запослених и екстерних субјеката у поменутом нарушавању безбедности, што та лица чини *комбинованим носиоцима угрожавања*.

Угрожавање правног лица испољава се кроз облике угрожавања који постају разноврснији што је правно лице веће и сложеније. Горепоменути развој, пре свега развој нових технологија, са једне је стране послужио корпорацијама да развију и унапреде своје пословање, док је са друге проузроковао штету истим тим корпорацијама.

Под облицима угрожавања правног лица подразумевају се она дела (претње) која наносе штету правном лицу, без обзира на извор, односно носиоца угрожавања.

У односу на извор угрожавања, облици угрожавања могу настати:

1) друштвеним извором угрожавања,
2) природним извором угрожавања, и
3) техничко-технолошким извором угрожавања правног лица.

Под облицима угрожавања који су настали *друштвеним извором угрожавања* подразумевају се она дела која се врше људским чињењем или нечињењем, а наносе штету правном лицу без обзира на носиоца угрожавања (унутрашњи, спољашњи или комбиновани).

Облике угрожавања настале друштвеним извором угрожавања, из разлога функционалнијег разумевања можемо поделити на она дела која су санкционисана кривичним законом и на дела која у својим појавним облицима, пре него ескалирају, чак и не представљају кривично дело, али могу да нанесу штету правном лицу.

У прву категорију, у складу са Кривичним законом спадају:

– Кривична дела против имовине;
– Крађа,
– Ситна крађа, утаја и превара,
– Тешка крађа,
– Разбојничка крађа и разбојништво,
– Превара,
– Утаја,
– Кривична дела против безбедности рачунарских података (компјутерски криминал),
– Кривична дела против привреде,
– Кривична дела против животне средине,
– Кривична дела против опште сигурности људи и имовине,
– Уништење и оштећење јавних уређаја,
– Изазивање опасности необезбеђењем мера заштите на раду,
– Кривична дела против права по основу рада,
– Повреда права по основу рада и права из социјалног осигурања,
– Повреда права при запошљавању и за време незапослености,
– Повреда права на управљање,
– Повреда права на штрајк,
– Злоупотреба права на штрајк,
– Злоупотреба права из социјалног осигурања,

– Непредузимање мера заштите на раду,
– Кривична дела против интелектуалне својине,
– Кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије,
– Кривична дела против човечности и других добара заштићених међународним правом,
– Тероризам.

У другу категорију можемо уврстити следећа дела, односно потенцијалне претње усмерене према правном лицу:
– Индустријска шпијунажа,
– Асоцијална понашања,
– Штрајк,
– Демонстрације,
– Мобинг.

Облике угрожавања настале *природним изворoм угрожавања* можемо поделити на:
– геофизичке: земљотреси, вулканске ерупције, цунами, клизишта, блатишта...
– метеоролошке: тропски циклони, урагани, олује са грмљавином, торнада, олује са градом, снежне олује, ледене олује, мећаве, хладни и врући таласи, одрони снега, магле, мразеви и суше,
– хидролошке: поплаве, бујице,
– биолошке: епидемије и најезде инсеката,
– ванземаљске: метеори.

Када је реч о облицима угрожавања насталим *техничко-технолошким изворoм угрожавања*, можемо користити дефиницију из Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама (2018, члан 2) по којој је техничко-технолошка несрећа „изненадни и неконтролисани догађај или низ догађаја који је измакао контроли приликом управљања одређеним средствима за рад и приликом поступања са опасним материјама у производњи, употреби, транспорту, промету, преради, складиштењу и одлагању, као што су пожар, експлозија, хаварија, саобраћајни удес у друмском, речном, железничком и ваздушном саобраћају, удес у рудницима и тунелима, застој рада жичара за транспорт људи, рушење брана, хаварија на електроенергетским, нафтним и гасним постројењима, акциденти при руковању радиоактивним и нуклеарним материјама, тешко загађење земљишта,

воде и ваздуха, последице ратног разарања и тероризма а чије последице могу да угрозе безбедност, живот и здравље већег броја људи, материјална и културна добра или животну средину у већем обиму".

5. Функције корпоративне безбедности

Сложеност послова који се реализују у склопу корпоративне безбедности намеће потребу за изналажењем одређених начина и метода, односно средстава помоћу којих ће корпоративна безбедност успешно остварити свој циљ. Остварење циља се реализује применом функција корпоративне безбедности.

Анализирајући примарне функције корпоративне безбедности које можемо наћи у литератури различитих аутора који разматрају овај проблем (Kovacich & Halibozek, 2003) (Николић и Синковски, 2013) и (Cabric, 2015), а не улазећи у свеобухватнију анализу појединачних ставова аутора и уважавајући неке специфичности које проистичу из карактеристика пословних субјеката на нашим просторима, можемо рећи да су основне функције (елементи) корпоративне безбедности:

- Безбедност на радном месту – безбедност запослених;
- Физичка заштита;
- Техничка заштита;
- Физичко-техничка заштита – контрола приступа;
- Прикупљање, провера, заштита и безбедност података и информација;
- Надзор и контрола у функцији проактивног;
- Унутрашње истраге;
- Безбедност и здравље на раду и заштита животне средине;
- Противпожарна заштита;
- Процена, контрола и управљање ризиком;
- Управљање кризама (кризни менаџмент);
- По потреби.

Безбедност на радном месту – безбедност запослених остварује се условно кроз три сегмента који омогућавају његову функционалну употребљивост:

Први сегмент подразумева проактивне мере у функцији спречавања насиља на радном месту које, да би се спровеле и функционисале, захтевају да се у оквиру правног лица остваре следећи предуслови:

1) Превенцију – спречавање насиља на радном месту треба институционализовати у оквиру управљања и организације правног лица;
2) Досадашња искуства у овој области захтевају анализу и процену;
3) Развити свестран и садржајан план превенције – спречавања насиља на радном месту;
4) Извршити (спровести) програм превенције;
5) Побољшати процедуре запошљавања и отпуштања радника;
6) Добра двосмерна комуникација са запосленима;
7) Прегледати, анализати и побољшати постојеће безбедности и заштите лица;
8) Обучити и тренирати запослене на свим нивоима;
9) Успоставити систем управљања раним упозорењима и потенцијалним претњама;
10) Спремност за хитно деловање и санирање последица, и
11) Координација и сарадња са спољашњим окружењем (Мандић и Станојевић, 2020: 180).

Други сегмент је метод пријема нових радника, који се спроводи за све новозапослене без обзира на радно место, квалификациону структуру и број лица која се запошљавају.

Трећи сегмент је безбедносно-радна провера кандидата, као проактивна мера у функцији спречавања запошљавања неодговарајућих кандидата, која представља процес утврђивања значајних чињеница о радној и личној прошлости кандидата (уз проверу кривичне и прекршајне евиденције) и објективну проверу утврђених чињеница.

Примарни циљ овог проактивног деловања јесте спречавање запошљавања лица која би у случају заснивања радног односа по било ком основу, а ако се не уради адекватна контрола пријема и безбедносна радна провера, потенцијално могла да нанесу штету правном лицу.

Спровођењем ове функције умањује се финансијски губитак правног лица (настао због неадекватног рада лица над којим није извршена провера, као и због трошкова поновљеног процеса пријема нових радника), а самим тим и увећање његовог профита.

Физичка заштита се остварује путем делатности обезбеђења, које се пружа првенствено личним присуством и непосредном активношћу службеника обезбеђења у одређеном простору и времену у складу са планом обезбеђења и са применом мера и овлашћења службеника обезбеђења.

Физичка заштита се остварује основним делатностима службе обезбеђења – контролом, патролирањем – обиласком, посебним наменама, прегледом простора, пратњом и заштитом, и применом овлашћења прописаних Законом о приватном обезбеђењу и Планом обезбеђења.

Да би физичка заштита – служба физичког обезбеђења функционисала, неопходно је да се:

1) институционализује њен рад доношењем интерних аката у складу са постојећим законским оквирима;
2) формирају адекватни организациони облици;
3) испуне кадровски и материјални предуслови њеног рада, обука и тренинг.

Надзор и контрола над радом службеника физичког обезбеђења углавном се обавља на два начина. Први се односи на надзор и контролу, које спроводи правно лице у којем је службеник физичког обезбеђења запослен – интерни надзор и контрола. Други подразумева законску обавезу надзора над радом службеника физичког обезбеђења, коју спроводе овлашћени полицијски службеници Министарства унутрашњих послова.

Техничка заштита представља једну од функција система корпоративне безбедности чија се специфичност огледа у начину остваривања функције заштите, који се остварује бескомпромисним ограничењем приступа штићеном предмету, простору или објекту заштите помоћу одређених материјалних средстава која се планирају, пројектују, имплементирају и одржавају.

Остварује се коришћењем механичке и електронске заштите, која се поставља сходно плану обезбеђења који проистиче из процене ризика.

Физичко-техничка заштита – контрола приступа односи се на опрему, мере и поступке којима се спречавају и/или одвраћају лица која немају овлашћење да физички приступе пословном простору постављањем више кругова (слојева – прстенова) заштите по дубини штићеног простора, а спроводе је интерни субјекти корпоративне безбедности, односно служба физичког обезбеђења (ако је има) и сви запослени у оквиру својих послова.

Основни постулат контроле приступа и боравка у објекту јесте да свако ко уђе у штићени, односно рестриктивни пословни простор без изузетака мора бити идентификован, евидентиран и мора имати легитимне разлоге за боравак у њему (Мандић, и Станојевић, 2020: 268).

Прикупљање, провера, обрада, чување и дистрибуција података и информација преставља предуслов функционисања правног лица и институције у условима непрекидног развоја.

Неретко се у пракси не прави разлика између појмова *податак* и *информација*, иако разлика постоји. Податак представља необрађену чињеницу и појам који сам по себи има неко значење, а анализом, обрадом и употребом, податак добија нову квалитативну вредност и постаје информација.

Осим лица, имовине и пословања, информација је постала корпоративни ресурс који има своју вредност а самим тим и цену, ресурс који се продаје и купује. Вредност информације се процењује на основу резултата који се помоћу ње остварују, па вредност услед коришћења углавном не опада, већ расте.

Због изузетног значаја које имају за правно лице, важно је успоставити систем пословних информација у оквиру правног лица који би требало да садржи следеће елементе:

1) прикупљање и проверу података из извора који се налазе у правном лицу и ван њега;
2) смештај и чување, односно „меморизацију" података за каснију употребу према потреби;
3) проналажење и обраду ускладиштених података који на овај начин постају пословне информације, и
4) дистрибуцију и коришћење пословних информација за доношење одлуке.

Надзор и контрола представљају скуп мера, поступака и радњи које се спроводе у функцији проактивног деловања система корпоративне безбедности.

Битно је истаћи да се надзор врши пре или у току извршавања неких активности, односно процеса рада у оквиру правног лица, док се контрола врши након завршетка активности, односно процеса рада. Дакле, надзиру се процеси, а контролишу резултати, а све то у циљу заштите пословања правног лица, првенствено од унутрашњих и комбинованих носиоца угрожавања.

Надзор и контрола могу бити најављени и ненајављени, периодични или по потреби (по захтеву) и у функцији економске заштите пословања, а увек претходно планирани. Са плановима које израђује одговорно лице система корпоративне безбедности, односно са изводима из плана, непосредни извршиоци надзора и контроле упознају се пар дана пре отпочињања, или непосредно пре самог процеса рада.

Унутрашње истраге представљају оперативне радње и поступке које спроводе обучена лица из сектора корпоративне безбедности и углавном су у функцији реактивне заштите. Спроводе се када је дело већ учињено, а основна намена им је да разреше настали проблем и открију учиниоце дела која наносе штету пословању и имовини правног лица.

Унутрашње истраге могу бити усмерене како према унутрашњим носиоцима угрожавања тако и према спољашњим и оним комбинованим, и спроводе се ради брзог и ефикасног решавања инцидента ради отклањања потенцијалне штете, откривања потенцијалних пропуста који су „омогућили" извршење штетног дела, предузимања новодефинисаних поступака и мера, и ради заштите корпоративног имиџа правног лица.

Безбедност и здравље на раду и заштита животне средине јесу функције корпоративне безбедности које су детаљно регулисане законским актима, а којима се детаљно уређују питања права и обавеза правних лица у овим областима, укључујући права и обавезе запослених у правним лицима.

Противпожарна заштита као функција корпоративне безбедности регулисана је законским актима из ове области.

Процена, контрола и управљање ризиком, односно менаџмент ризиком интегрални је део пословања и утиче на репутацију, стабилност и просперитет правног лица. Сва правна лица са потенцијалом опасношћу од акцидентних несрећа у обавези су да обезбеде процедуре за идентификовање, процену (анализу) и управљање својим кључним ризицима.

Према стандарду СРПС ИСО 31000, идентификовање ризика постиже се коришћењем различитих техника и има за циљ да се препознају, лоцирају и опишу ризици.

Анализа ризика подразумева детаљно разматрање несигурности, извора ризика, последица, вероватноће догађања, догађаје, сценарије, управљање и његову ефективност коришћењем квалитативне технике, квантитативне технике или комбинованих техника за анализу ризика.

Управљање ризиком је непрекидан процес који се реализује на свим нивоима менаџмента и помаже корпорацијама, односно правним лицима у осмишљавању стратегије, постављању циљева и доношењу одлука.

Управљање кризама (кризни менаџмент) јесте скуп функција (процеса) које имају за циљ да идентификују, изуче и предвиде могуће кризне ситуације и успоставе посебне начине које ће организацији

омогућити да спречи кризу, или да се са њом избори и превазиђе је уз минимизирање њених последица и што бржи повратак у нормално стање (Кешетовић, 2008: 163). Уз кризни менаџмент, развијена је нова област професионалне активности и академских студија и истраживања – управљање континуитетом пословања (*business continuity management – BCM*) која има за циљ да олакша ублажавање ванредних ситуација, криза и катастрофа у организацији.

6. Специфичност безбедносног менаџмента у корпоративној безбедности

Безбедносни менаџмент у корпоративној безбедности *у ширем смислу* представља менаџмент као начин организовања и управљања корпоративном безбедношћу, док *у ужем смислу* обухвата заштиту лица, имовине и пословања правног лица, адекватну организацију пословања правног лица са аспекта корпоративне безбедности и правну регулативу истог.

Безбедносни менаџмент, као стална и увек постојећа функција из области корпоративне безбедности, по сагледавању захтева, потреба и циљева у системском смислу одређује организацију и функционисање система корпоративне безбедности путем основних функција – процене, доношења одлуке, планирања, организовања, управљања, координације и контроле.

С једне стране, у овом заједничком раду, безбедносни менаџмент из области корпоративне безбедности не сме да излази ван својих оквира рада, не сме да успорава и угрожава остале активности правног лица, док, с друге стране, правно лице мора да се придржава основних постулата које је пред његово руководство поставио систем безбедносног менаџмента. Ова повезаност усложњава функционисање управљања људским ресурсима и даје специфичности безбедносном менаџменту у односу на друге облике менаџмента.

Литература

Borodzicz, P. E. (2005). *Risk, Crisis and Security Management.* Chichester, West Sussex: John Wiley & Sons Ltd.

Cabric, M. (2015). *Corporate Security Management Challenges, Risks, and Strategies.* Oxford, UK: Butterworth-Heinemann is an imprint of Elsevier.

Carl S., Young, S. C. (2010). *Metrics and Methods for Security Risk Management*. Burlington: Syngress, Elsevier.

Crump J. (2015). *Corporate Security Intelligence and Strategic Decision Making*. Boca Raton: CRC Press Taylor & Francis Group.

Deitelhoff, N., Wolf Dieter K. (2010). *Corporate Security Responsibility?* Palgrave Macmillan, New York, Hampshire.

Edward Halibozek, E., Jones, A., Kovacich L. G. (2008). *The Corporate Security Professional's Handbook on Terrorism*. Butterworth-Heinemann is an imprint of Elsevier, Oxford

Gerald L. Kovacich L. G., Halibozek P. E. (2003). *The Manager's Handbook for Corporate Security – Establishing and Managing a Successful Assets Protection Program*. Burlington: Butterworth–Heinemann is an imprint of Elsevier Science.

Ivandić Vidović, D., Karlović, L. i Ostojić, A. (2011). *Korporativna sigurnost*. Zagreb: UHMS.

Кешетовић, Ж. (2008). *Кризни менаџмент*. Београд: Факултет безбедности Универзитета у Београду и Службени гласник.

Koehler, R. T. (2018). *Understanding Cyber Risk Protecting Your Corporate Assets*. New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Kovacich, G., Halibozek, E. (2003). *The Manager's Handbook for Corporate Security*. Boston: Butterworth-Heinemann.

Мандић, Г. и Станојевић, П. (2020). *Корпоративна безбедност*. Београд: Факултет безбедности Универзитета у Београду.

Мијалковић, С. (2015). *Национална безбедност*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија.

Милошевић, М., Младеновић, М. (2017). Управљање правним ризицима као елемент корпоративне безбедносне политике. *Српска политичка мисао 3/2017*.

Николић, М., Синковски, С. (2013). *Корпоративна безбедност – основе заштите бизниса и предузетништва*. Београд: Бањац графика.

СРПС ИСО 31000 (SRPS ISO 31000:2019).

Стајић, Љ. (2011). *Основи система безбедности*. Нови Сад: Правни факултет Универзитета у Новом Саду.

Станаревић, С. (2018). *Основи безбедности*. Београд: Факултет безбедности Универзитета у Београду.

Sullivant, J. (2016). *Building a Corporate – Culture of Security*. Butterworth-Heinemann is an imprint of Elsevier, Oxford, Cambridge.

Правни извори

Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама (2003), *Службени гласник РС*, 67/03, 101/05, 90/07, 72/09, 111/09, 104/13, 87/18.

Закон о спречавању злостављања на раду (2010), *Службени гласник РС*, 36/10.

Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама (2018), *Службени гласник РС*, 87/18.

Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја (2004), *Службени гласник РС*, 120/04, 54/07, 104/09, 36/10.

Закон о основама система образовања и васпитања (2017), *Службени гласник РС*, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020).

Закон о оружју и муницији (2015), *Службени гласник РС*, 20/15.

Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала (2005), *Службени гласник РС*, 87/18).

Закон о одговорности правних лица за кривична дела (2008), *Службени гласник РС* 97/08.

Закон о критичној инфраструктури (2018), *Службени гласник РС*, 87/18.

Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (2004), *Службени гласник РС*, бр. 135/2004 и 25/2015.

Закон о заштити узбуњивача (2014), *Службени гласник РС*, 128/14.

Закон о заштити пословне тајне (2011), *Службени гласник РС*, 72/11.

Закон о заштити података о личности (2018), *Службени гласник РС*, 87/18).

Закон о безбедности и здрављу на раду (2005), *Службени гласник РС*, 101/05, 91/15, 113/17.

Закон о детективској делатности (2013), *Службени гласник РС*, 104/13, 87/18.

Закон о приватном обезбеђењу (2013), *Службени гласник РС*, 104/13, 42/15, 87/18.

Закон о тајности података (2009), *Службени гласник РС*, 104/09.

Закон о заштити од пожара (2009), *Службени гласник РС*, 111/09, 20/15, 87/18, 87/18.

Закон о привредним друштвима (2011), *Службени гласник РС*, 36/11, 99/11, 83/14, 5/15, 44/18, 95/18.

Закон о раду (2005), *Службени гласник РС*, 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17, 113/17, 95/18.

Законик о кривичном поступку (2011), *Службени гласник РС*, 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14.

Кривични законик (2005), *Службени гласник РС*, 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/2019.

Закон о управљању отпадом (2009), *Службени гласник РС*, 36/09, 88/10, 14/16, 95/18.